

Антон Соболев

аспірант кафедри освіти та управління навчальним закладом,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, Україна
E-mail: sobol.anton@gmail.com

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО
ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА У
ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

***Анотація:** у статті висвітлюються основні складові проблеми підготовки майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності. Розкривається актуальність цієї задачі з огляду на вимоги сьогодення. Проведено аналіз літератури та досліджень суміжного напрямку.*

***Ключові слова:** майбутні психологи, інформаційно-консультативне середовище, професійна підготовка, інформаційно-комунікаційні технології.*

Anton Sobol

PhD student of Department of Education and school management, Classic Private University,
Zaporizhzhya, Ukraine
E-mail: sobol.anton@gmail.com

**PROBLEM TRAINING OF FUTURE PSYCHOLOGISTS TO THE USE OF
INFORMATION-CONSULTING ENVIRONMENT IN PROFESSIONAL PRACTICE**

***Summary:** the article deals with the basic aspects of training on informing and consulting for future psychologists in their professional activity. The importance of the issue under consideration is in the focus of attention taking into account modern demands. Research publications and related approaches have been analyzed.*

***Keywords:** future psychologists, informing and consulting environment, professional training, information and communication technologies.*

Антон Соболев

аспірант кафедри образования и управления учебным заведением,
Классический приватный университет, г. Запорожье, Украина
E-mail: sobol.anton@gmail.com

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПСИХОЛОГОВ К
ПРИМЕНЕНИЮ ИНФОРМАЦИОННО-КОНСУЛЬТАТИВНОЙ СРЕДЫ В
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ**

***Аннотация:** в данной статье освещаются основные составляющие проблемы подготовки будущих психологов к применению информационно-консультативной среды в профессиональной деятельности. Раскрывается актуальность данной задачи с учетом требований нынешнего времени. Проведен анализ литературы и исследований смежного направления.*

***Ключевые слова:** будущие психологи, информационно-консультативная среда, профессиональная подготовка, информационно-коммуникационные технологии.*

© Антон Соболев, 2016

An extended abstract of a paper on the subject:

“Problem training of future psychologists to the use of information-consulting environment in professional practice»

***Problem definition in general terms** and its connection with important scientific and practical tasks. Modern society is becoming gradually an information-oriented society and changes the requirements as for professional activity of many specialists inside a “man-man” system. One of such changes concerns the fact of mass use of ICT technologies in professional environment, particularly what concerns advisory activities of psychologists, that extends thus the range of possibilities to provide knowledgeable assistance for people in need.*

Indeed, the state of development of information technologies has reached such a level where the creation of personal dialogue environment has become a standard for this category of experts, providing new opportunities for effective implementation of psychognostic and psychotherapeutic goals with clients who increasingly use the computer and different devices establishing contact with the rest of the world.

Thus, the new agenda is a unique opportunity to implement a new, focused on people and life-affirming perspective for creation of qualitatively new therapeutic relationships with people who require psychological counseling. Making a particular focus on the fact that number of Internet-users is growing exponentially and the network services become an integral part of life of every citizen due to its convenience and opportunity of free communication it should be mentioned that the role of ICT-competence of practicing psychologists is growing, that makes problem definition of their professional competence in this aspect important and prospective.

***Object of this article** – covering the main components of the problem of training of future psychologists and their skills in using the ITC-environment for the purposes of their professional activity.*

***Analysis of recent research and publications** that deal with this problem and that are used by the author will be started with thesis existing in this environment and that are required for exploration of mentioned topic.*

The first attempts of development of outlined problem with help of theoretical and empirical methods showed that the future psychologist must be ready to take the position of an active subject of information environment oriented to search for optimal forms of interaction with the clients, and he must be ready for choosing the innovative content methods, approaches and organizational forms of interaction with them.

Thus, the idea was confirmed, that skills in creating and using such environment will help the future practicing psychologist to obtain good competitive advantage, to increase the level and quality of services provided.

*As for **unsolved earlier aspects of the whole problem**, that are covered by this article, it should be specified that due to the mentioned reasons there is a need in proper correction of training process of mentioned specialists, that becomes a relevant and prospective for solving scientific problem at this stage of development of pedagogical science.*

The problem solved will help to overcome a number of complications that arise during training of future psychologists and to reach new empirical results, including:

- formation of their preparedness to use remote, adaptive and game testing;*
- formation of skills to model physiological processes;*
- development of skills to perform automation of certain procedures of psychological diagnostics;*

– formation of skills to provide remote psychological support for clients; creation of own advertising space (office) in the Internet and achievement of “recognition” effect in to-days’ Internet environment;

– formation of preparedness to use the most recent media, hardware and software (for example, automation system Google Apps, Google Glasses, Oculus Rift helmet, etc.) for their practice, etc.

The presentation of main research materials with full justification of obtained scientific results allows us to overcome the above mentioned complications, that constitute multi-dimensional and dynamic task, main components of which have already were the subjects of thorough researches of many scientists in different fields: common pedagogical, psychological, didactical tasks; theory of competence-based approach to professional training; formation of professional competence of experts in different fields; conceptual basis of acmeological approach to professional training; the concept of information and education environment in relation to professional training; different aspects of ICT implementation into practice of a psychologist, etc.

Different authors have laid the solid groundwork for effective process of training of “soul masters”, but information and communication aspect of professional training of psychologists is studied insufficiently.

As you can see, the specialists are open saying that such problem is still urgent and requires focused attention.

The content-analysis of protocols of approvals of topics for thesis works of National Academy of Educational Sciences of Ukraine showed low presence of these problems.

The initial findings of this study and prospects of further research in this area will be connected with covering of main components of training of future psychologists to use information and consultation environment for professional activity. This work revealed the relevant and promising nature of problem, especially in view of rapid development of social networks, quick introduction of information technologies in everyday life, development of semi-automated systems from Google company, possibility for everyone to create his own virtual office and to work in remote mode, as well as development of complete virtual reality devices, etc.

Some of the authors who contributed to finding the solution of the mentioned problem: V. Bykov (stresses on necessity of complete rethink of teaching environment, that would meet modern social needs and requirements of society); V. Mitsko (highlights the specific features of remote psychological counseling via Internet and basic principles of the case); N. Khmil (reveals the general picture of implementation of different information media and technical devices used by the psychologists); O. Adamenko (presents the analysis of the latest means of collecting, processing, systematization of data received from the clients); A. Shmilev (has explored the role of computer games in relation to psychodiagnostics).

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасне суспільство, поступово набуваючи ознак інформаційного, змінює вимоги до професійної діяльності багатьох фахівців в системі "Людина-людина". Одна з таких змін стосується факту масового використання ІКТ-технологій у професійному середовищі, зокрема в консультативній діяльності психологів, які розширюють таким чином діапазон можливостей кваліфікованої допомоги особам, що її потребують.

Дійсно, стан розвиненості інформаційних технологій досягнувши такого рівня, коли створення персонального діалогового середовища стало нормою для даної категорії професіоналів, надаючи нові можливості для ефективної реалізації психодіагности-

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЇЇ ЗМІСТУ
чних і психотерапевтичних цілей з клієнтами, що дедалі більше користуються комп'ютером та різнобічними девайсами, контактуючи з оточуючим світом.

Таким чином, на порядку денному з'являється унікальна можливість реалізувати нову людиноцентристську та життєстверджувальну перспективу у побудові якісно нових терапевтичних відносин з людьми, що потребують психологічної допомоги. Акцентуючи увагу на те, що кількість користувачів всевітньої мережі розширюється експоненційно, а мережеві сервіси стають нормою життя кожного громадянина, приваблюючи своєю легкістю контакту та можливістю вільного спілкування – зростає й вага ІКТ-компетентності психологів-практиків, що надає актуально-перспективного характеру постановці проблеми їх професійної підготовки в даному аспекті.

Мета даної статті – висвітлення основних складових проблеми підготовки майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спирається автор розпочнемо з існуючих в середовищі аргументів щодо необхідності розробки зазначеної теми.

Перші спроби теоретичного та емпіричного звернення до окресленої проблематики показали, що майбутній психолог повинен бути готовим зайняти позицію активного суб'єкта інформаційного простору, зорієнтованого на пошук оптимальних форм взаємодії з клієнтами, вибору інноваційного змісту, методів, підходів, організаційних форм роботи з ними.

Таким чином підтвердилась думка про те, що навички створення та використання такого середовища допоможуть майбутнім практичним психологам здобути гідну конкурентну перевагу, підвищити рівень та якість наданих послуг.

На користь такого твердження знаходимо аргументацію в нормативно правових документах найвищого державного рівня. Так, згідно з Законами України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр.», пріоритетними напрямками державної політики є особистісна орієнтація освіти, запровадження освітніх інновацій, актуального інформаційно-технологічного забезпечення та формування у молоді та майбутніх фахівців сучасного світогляду, творчих здібностей, вміння самостійно проводити пошук та обробку інформації.

В аспекті **виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми**, котрим присвячується дана стаття слід зазначити, що зі вказаних причин виникає необхідність відповідної корекції професійної підготовки зазначеної категорії фахівців, що на даному етапі розвитку педагогічної науки виступає як актуальна та перспективна для розв'язання наукова проблема.

Її подолання дасть змогу вирішити низку ускладнень, які виникають у професійній підготовці майбутніх психологів та досягти нових емпіричних результатів, зокрема:

- формування їхньої готовності до застосування систем дистанційного, адаптивного та ігрового тестування;
- формування навичок моделювання психологічних процесів;
- розвиток умінь автоматизації окремих процедур психологічної діагностики;
- формування навичок забезпечення дистанційної підтримки клієнтів; створення власного рекламного простору (кабінету) у системі Інтернет та досягнення ефекту "впізнаваності" в сучасному Інтернет-суспільстві;

– формування готовності до використання новітніх інформаційно-технічних засобів (таких як системи автоматизації Google Apps, окуляри Google Glass, шолом віртуальної реальності Oculus Rift та ін.) у практичній діяльності тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів дає змогу подолання зазначених вище утруднень, які є багатовимірним та динамічним завданням, головні складові якого вже були предметом сконцентрованої уваги в дослідженнях багатьох учених різного профілю: загальні питання педагогіки, психології та дидактики (А. Алексюк, С. Гончаренко, І. Зязюн, І. Лернер, Н. Ничкало, О. Пометун та ін.); теорія компетентнісного підходу у професійній підготовці фахівців (В. Андрущенко, О. Гура, О. Ігнатюк, В. Заболотний, І. Зимня, О. Пехота, Дж. Равен, С. Сисоева, А. Хуторської, С. Шишов та ін.); формування професійної компетентності фахівців різних спеціальностей (О. Бабаян, Н. Баловсяк, Л. Дибкова, В. Жукова, Г. Монастирна, В. Петрук, Т. Ткаченко, Т. Шаргун та ін.); концептуальні основи акмеологічного підходу до професійної підготовки фахівців (К. Абульханова-Славська, А. Бодальов, О. Варфоломєєва, А. Гусєва, А. Деркач, Н. Кузьміна, А. Лаптев та ін.); концепція інформаційно-освітнього середовища у професійній підготовці фахівців (В. Биков, Ю. Бендес, В. Заболотний, О. Іваницький, К. Осадча та ін.), різні аспекти впровадження ІКТ в практичну діяльність психолога (О. Адаменко, О. Арестової, А. Бекера, В. Бондаровської, А. Гордєєвої, В. Дюка, І. Котик, В. Ляудіса, Ю. Максименка, Ю. Машбиця, Л. Панченко, Г. Саймана, Ш. Текл, Н. Хміль, О. Шмельова та ін.).

Автори заклали надійний фундамент для побудови ефективного процесу підготовки майбутніх майстрів «душевної справи», але інформаційно-комунікаційний аспект професійної підготовки психологів досліджено недостатньо.

Серед доступних та популярних експертів на цей час лише декларується така необхідність. Наприклад, в роботах В. Бикова наголошено на тому, що від АПН України вимагають «формування якісно нового навчального середовища, яке б відповідало сучасним освітнім потребам людини, стану і перспективним тенденціям науково-технологічного та соціально-культурного розвитку суспільства, новітнім досягненням психолого-педагогічної науки та освітньої практики в Україні та світі» [2]. Як бачимо, фахівці «чесно» зізнаються в тому, що таке завдання й досі є актуальним та потребує сфокусованої уваги.

Контент-аналіз протоколів затвердження тем дисертаційних досліджень НАПН України в цьому аспекті показав низьку присутність зазначеної проблематики.

Дещо краща ситуацію спостерігаємо в фахових наукових публікаціях, де висвітлюються не стільки питання професійної підготовки, скільки розширюється наукове знання щодо сутності та змісту окремих успішних спроб здійснення психологічної діяльності з використанням швидко прогресуючих ресурсів ІКТ.

Так, Н. Хміль у своєму дослідженні можливостей використання ІКТ психологами в професійній діяльності приходять до висновку, що «використання психологами ІКТ має такі переваги як: можливість опосередкованого консультування; точність та швидкість обробки діагностичного матеріалу; наявність комп'ютерних програм, ігор, тестів, спеціальних тренажерів; висока якість та наглядність стимульного матеріалу; доступ до психологічних ресурсів мережі Інтернет та ін.» [8].

Якщо зазначений вище автор робив акцент на використанні ІКТ загалом, то В. Мицько більш сфокусовано підходить до окремого напрямку роботи психолога, а саме дуже детально висвітлює специфіку дистанційного психологічного консультування в мережі Інтернет, а також основні тонкощі цієї справи. Зокрема, автором наголошено на необхідності розвитку цього напрямку психологічної роботи, який успішно замі-

нив телефонне консультування. Дослідник провів аналіз практичних результатів багатьох Інтернет-консультацій, виділивши низку позитивних сторін, таких як: більша відкритість клієнта; відсутність тиску на клієнта; можливість активно використовувати додаткову інформацію (текст, відео, аудіо тощо), географічна необмеженість; доступність; абсолютна конфіденційність особи; а також можливість проводити як індивідуальне консультування, так і групове. Одночасно автор констатує низку недоліків: «у клієнта немає можливості достовірно переконатися в кваліфікації та рівні підготовки Інтернет-консультанта; відсутність безпосереднього сприймання клієнта в психологічних онлайн-консультаціях, що значно ускладнює взаємодію (відсутня емоційно-чуттєва складова соціальної перцепції); існує мовна обмеженість Інтернет-комунікацій, зумовлена приналежністю користувачів до певного соціокультурного простору» [5].

Інший дослідник, О. Адаменко, вважає, що використання ІКТ дає величезні можливості для збору, аналізу та фільтрування інформації наданої клієнтами, а найбільш використовуваними технологіями є: телеконференції, форуми, автоматична розсилка анкет, автоматизовані веб-анкети на профільних сайтах тощо [1].

Окремим напрямом дослідження ефективного використання ІКТ ресурсів в психологічній сфері виступають комп'ютерні ігри. Так, у своїй роботі «Світ виправних помилок» А. Шмельов наголошує, що комп'ютерна гра створює комфортне середовище для розкриття особистості, її творчих здібностей, оскільки дозволяє безболісно з точки зору впливу сторонньої думки про себе здійснити апробацію ігрового досвіду на себе [9].

Аналізуючи дану роботу та низку суміжних за змістом, неважко помітити, що автори наголошують не тільки на позитивних аспектах використання комп'ютерних ігор в професійній діяльності, а й фіксують можливості небезпеки, зокрема: формування залежності та бажання сховатися в віртуальному світі, неконтрольована екстраполяція ігрового досвіду в реальну життєдіяльність тощо.

Між тим, окремі вчені наголошують, що наявність значної кількості позитивних якостей використання ІКТ в роботі психолога не зможе замінити собою якісний, змістовний аналіз, очну роботу з клієнтом, хоча підтверджують, що впровадження новітніх технологій зможе зробити працю більш ефективною. Спеціаліст, який володіє не тільки матеріалом і предметом свого дослідження, але й застосовує комп'ютерну технологію відповідно до мети власного дослідження і роботи, має більше переваг, та є більш конкурентоздатним [3].

Проаналізувавши роботи зазначених вище авторів, а також власну практику професійної діяльності в сфері Інтернет-консультацій нами було виявлено низку наукових та практичних суперечностей, зокрема між:

– потенціалом інформаційних систем та Інтернет-середовища для досягнення просвітницьких, діагностичних і психотерапевтичних цілей діючих психологів і низьким темпом екстраполяції наявного перспективного досвіду професійної підготовки фахівців суміжних галузей в практику навчання майбутніх бакалаврів зі спеціальності «Психологія»;

– абстрактним характером уявлень пересічного студента-психолога про технології проектування та об'єктивації персонального інформаційного середовища і конкретним змістом такої діяльності в досвіді відомих майстрів психотерапевтичної та психологічної допомоги за кордоном;

– декларацією необхідності швидкого впровадження ІКТ-технологій в професійну освіту та діяльність сучасних психологів та низьким темпом модифікації змісту, організаційних форм, методів та засобів їх фахової підготовки.

Необхідність розв'язання зазначених протиріч, аналіз результатів наукових досліджень та публікацій з даної проблеми дає підстави вважати розробку теми «Підготов-

ка майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності» важливим науковим завданням наукової спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

На нашу думку таке дослідження полягає в обґрунтуванні педагогічних умов професійної підготовки майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності.

Для досягнення такої мети необхідно розв'язати такі завдання дослідження:

– вивчити стан проблеми та виявити педагогічні особливості фахової підготовки майбутніх психологів в контексті набуття ІКТ-компетенцій в Україні та світі;

– розробити критерії, показники сформованості готовності майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища, а також діагностичні інструменти для її вимірювання;

– теоретично обґрунтувати педагогічні умови професійної підготовки майбутніх психологів в контексті формування готовності до застосування інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності;

– провести експериментальну перевірку ефективності експлікованих педагогічних умов професійної підготовки майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища.

Одне з найбільш вірогідних припущень, що можуть слугувати гіпотезою дослідження полягає в тому, що процес формування готовності майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності буде ефективним за таких педагогічних умов:

– стимулювання розвитку позитивної мотивації до використання інформаційних, освітніх технологій, потреби в самоосвіті та формування активної суб'єктної позиції студентів-психологів під час вивчення циклу професійно-орієнтованих дисциплін;

– організація співпраці та тьюторства з носіями розвинутої ІКТ-компетентності, майстрів психологічної справи, що використовують інформаційно-консультативне середовище в професійних цілях;

– адекватне відтворення суттєвих ознак та елементів професійної діяльності сучасного психолога в інформаційно-консультативному середовищі ВНЗ, зокрема у визначених видах навчально-професійних та квазіпрофесійних практик.

Серед найбільш вірогідних методів, що сприятимуть пошуку відповідей на означені запитання:

– теоретичні: контент-аналіз, аналіз психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури, вивчення педагогічного досвіду – з метою узагальнення наукових підходів, позицій, розробок вітчизняних та зарубіжних науковців, встановлення основних напрямів дослідження за темою дисертаційної роботи, обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх психологів до проектування і використання інформаційно-консультативного середовища; моделювання – для визначення суттєвих ознак об'єкту дослідження, встановлення структурно-функціональних зв'язків між елементами системи підготовки майбутнього психолога до проектування і використання інформаційно-консультативного середовища;

– емпіричні: спостереження, тестування, анкетування, бесіда, педагогічний експеримент – з метою встановлення реального стану сформованості готовності майбутніх психологів до проектування і використання інформаційно-консультативного середовища, діагностики рівня готовності викладачів вищого навчального закладу до забезпечення умов формування готовності в процесі фахової підготовки;

– методи математичної та статистичної обробки експериментальних даних.

На нашу думку, в такому дослідженні буде вперше теоретично обґрунтовано і впроваджено організаційно-педагогічні умови та структурно-функціональну модель підготовки майбутніх психологів до застосування персонального інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності; експериментально перевірено їх ефективність; уточнено поняття «інформаційно-консультативне середовище»; удосконалено систему супроводу професійної підготовки майбутніх психологів засобами дистанційної підтримки.

Одночасно набудуть подальшого розвитку питання науково-педагогічного супроводу організації відкритого професійного портфоліо майбутніх психологів, створення та сумісного використання дидактичних матеріалів та ресурсів системних платформ Moodle, Google Apps та їм подібних.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягатиме в тому, що буде розроблено та впроваджено в підготовку майбутнього психолога: модернізований навчальний план, освітньо-професійну програму, освітньо-кваліфікаційну характеристику, навчально-методичні комплекси дисциплін циклу професійної та практичної підготовки майбутніх психологів.

Матеріали дослідження зможуть бути використаними в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів, в яких здійснюється підготовка майбутніх психологів з метою розвитку умінь забезпечення дистанційної підтримки клієнтів та моделювання власного рекламного простору (кабінету) у системі Інтернет; формування навичок забезпечення швидкого пошуку та аналізу психологічної літератури, аудіо– та відео– контенту, створення середовища для обміну досвідом з колегами; створення підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій і тестових завдань, у процесі моніторингу рівня готовності студентів до застосування персонального інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку розпочнемо з висвітлення основних складових проблеми підготовки майбутніх психологів до застосування інформаційно-консультативного середовища у професійній діяльності. Така робота показала актуально-перспективний характер проблеми, особливо з огляду на стрімкий розвиток соціальних мереж, швидке впровадження інформаційних технологій у повсякденне життя, виникнення напівавтоматизованих комплексів від Google, можливість кожному створити власний віртуальний кабінет та організувати дистанційну роботу, а також масову появу засобів моделювання повноцінної віртуальної реальності тощо.

Серед авторів, які внесли певний внесок щодо її вирішення: В. Биков (наголошує на необхідності формування якісно нового навчального середовища, яке б відповідало сучасним соціальним запитам та вимогам інформаційного суспільства); В. Мицько (висвітлює специфіку дистанційного психологічного консультування в мережі Інтернет, а також основні засади цієї справи); Н. Хміль (розкриває загальну картину використання різноманітних інформаційно-технічних ресурсів в діяльності психологів); О. Адаменко (презентує аналіз новітніх засобів збору, обробки, систематизування даних отриманих від клієнтів); А. Шмельов (дослідив використання комп'ютерних ігор у психодіагностичній роботі).

Список літератури:

1. *Адаменко О.В.* Нові технології опитування у педагогічних дослідженнях / О.В. Адаменко // Освіта Донбасу. – 2002. – № 4 (94). – С. 90-94.
2. *Биков В.Ю.* Проблеми і цілі інформатизації освіти України / В.Ю. Биков // Освіта в інформаційному суспільстві: до 25-річчя шкільної інформатики: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (Київ, 13–14 трав. 2010 р.) / М-во освіти і науки України, Ін-т інформ. тех. і засобів навч. НАПН України. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – С. 13-19.
3. *Котик І. О.* Проблеми розвитку психологічних досліджень з використанням комп'ютерних технологій [Електрон. ресурс] / І. О. Котик. – Режим доступу: <http://psy-science.com.ua/department/texty/v8.2/kotyk.doc>.
4. *Крючкова Н. В.* Формирование готовности студентов-психологов к комплексному применению средств ИКТ в профессиональной деятельности // Ученые записки. Вып. 28. – М.: ИИО РАО, 2008. с. 179-182.
5. *Мицько В.М.* Специфіка дистанційного психологічного консультування в мережі Інтернет / В.М. Мицько // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія психологічна. – 2011. – Вип. 1. – С. 68-80. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2011_1_8.
6. *Парфенов С. Ю.* О подготовке будущих педагогов-психологов к применению информационных технологий в диагностико-аналитической деятельности // Повышение эффективности подготовки учителей физики и информатики : материалы междунар. науч.-практ. конф. , Екатеринбург, 3-4 апреля 2006 г. / Уральский гос. пед. ун-т. – Екатеринбург, 2006. – Ч.2. – С. 106-110.
7. *Соболь А.В.* Проблема інформаційно-консультативного середовища практичного психолога в аспекті професійної освіти / А.В. Соболь // Наука і вища освіта : тези доповідей ХХІІІ Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених. – Запоріжжя : КПУ, 2015. – С. 332-333.
8. *Хміль Н.А.* Основні напрями використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності психологів / Н.А. Хміль, О.М. Крутько // Вісн. Луган. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка: Педагогічні науки. – 2010. – № 17(204). – С. 209 – 215.
9. *Шмелев А. Г.* Мир поправимых ошибок / А.Г. Шмелев // Вычислительная техника и ее применение М. 1988. – №3.

References:

1. *Adamenko O.V.* (2002), *Novi tekhnolohii opytuvannia u pedahohichnykh doslidzhenniakh* [New Survey Technologies in Pedagogical Research], *Osvita Donbasu*, vol. № 4 (94), pp. 90-94.
2. *Bykov V.Yu.* (2010), *Problemy i tsili informatyzatsii osvity Ukrainy* [Problems and Goals of Educational Informational Support in Ukraine] // *Osvita v informatsijnomu suspil'stvi: do 25-richchia shkil'noi informatyky: materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf., (Kyiv, 13–14 trav. 2010 r.) / M-vo osvity i nauky Ukrainy, In-t inform. tekh. i zasobiv navch. NAPN Ukrainy, K.: Kyivs'k. un-t imeni Borysa Hrinchenka*, pp. 13-19.
3. *Kotyk I. O.* *Problemy rozvytku psykhohohichnykh doslidzhen' z vykorystanniam komp'uternykh tekhnolohij* [Elektron. resurs] [Problems of Psychological Research

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЇЇ ЗМІСТУ
Development Using Computer Technology [digital resource], [Online], available at:
<http://psy-stsientse.tsom.ua/department/tekhty/v8.2/kotyk.dots>.

4. *Kriuchkova N. V.* (2008), *Formyrovanye hotovnosti studentov-psykholohov k kompleksnomu pryomeneniyu sredstv YKT v professyonal'noj deiatel'nosti* [Undergraduate Training of Psychologists for Complex ICT Application in Professional Activity], *Uchenye zapysky*, vol 28, M.: YYO RAO, pp. 179-182.

5. *Myts'ko V.M.* (2011), *Spetsyfyka dystantsijnoho psykholohichnoho konsul'tuvannia v merezhi Internet* [Specificity of Internet Psychological Consultancy], *Naukovyj visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. serii psykholohichna*, vol. 1, pp. 68-80, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvldu_2011_1_8.

6. *Parfenov S. Yu.* (2006), *O podhotovke buduschykh pedahohov-psykholohov k pryomeneniyu ynformatsyonnykh tekhnolohyj v dyahnostyko-analytycheskoj deiatel'nosti* [On the Undergraduate Training of Psychologists for Application of Information Technology in Diagnostics and Analytical Activities], *Povyshenye efektyvnosti podhotovky uchytel'ey fizyky y ynformatyky : materyaly mezhdunar. nauch.-prakt. konf. , Ekaterynburh, 3-4 aprelia 2006 h. / Ural'skyj hos. ped. un-t., Ekaterynburh, Ch.2*, pp. 106-110.

7. *Sobol' A.V.* (2015), *Problema informatsijno-konsul'tatyvnoho seredovyscha praktychnoho psykholoha v aspekti profesijnoi osvity* [Information and Consultancy Environment in Practical Psychology Professional Training], *Nauka i vyscha osvita : tezy dopovidej KhKhIII Mizhnar. nauk. konf. studentiv i molodykh uchenykh, Zaporizhzhia : KPU*, pp. 332-333.

8. *Khmil' N.A.* (2010), *Osnovni napriamy vykorystannia suchasnykh informatsijno-komunikatsijnykh tekhnolohij u profesijnij diial'nosti psykholohiv* [Modern Information and Communication Technologies in Professional Activity of Psychologists], *Visn. Luhan. nats. un-tu imeni Tarasa Shevchenka: Pedahohichni nauk.*, vol. 17(204), pp. 209 – 215.

9. *Shmelev A. H.* (1998), *Myr popravymykh oshybok* [The World of Irrevocable Mistakes], *Vychyslytel'naia tekhnika y ee pryomenenye M.*, vol. 3.

Стаття надійшла до редакційної колегії 15.04.2016